



REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Vijeće predsjednika svih Sudačkih vijeća

Zagreb, N.Š. Zrinskog 3.

Sv-2/2015

Zagreb, 4. veljače 2016.

Vijeće predsjednika svih Sudačkih vijeća u Republici Hrvatskoj na sjednici održanoj u Vrhovnom sudu Republike Hrvatske 4. veljače 2016. godine, donijelo je

SMJERNICE ZA TUMAČENJE I PRIMJENU KODEKSA SUDAČKE ETIKE

UVOD

Kodeks sudačke etike prihvaćen je na sjednici Vijeća predsjednika sudačkih vijeća Republike Hrvatske dana 26. listopada 2006. te je istog dana stupio na snagu, a objavljen je u Narodnim novinama broj 131/2006.

Smjernice za primjenu Kodeksa sudačke etike (dalje u tekstu: Smjernice), utemeljene su na međunarodnim načelima sadržanim u dokumentima pojedinačno navedenim u uvodu Kodeksa sudačke etike, a sačinjene su u skladno Komentar Bangalorških načela ponašanja sudaca (Ujedinjene nacije, Ured za droge i kriminal), te u suglasju s Naputkom za primjenu Kodeksa Udruge hrvatskih sudaca.

Smjernice kao neodvojivi dio Kodeksa, sadrže tumačenje i komentar na koje se mogu pozvati svi oni koji na bilo koji način primjenjuju Kodeks. Istovremeno, Smjernice pružaju razjašnjenje svake norme Kodeksa i na taj način mogu poslužiti naročito sucima čije ponašanje u i izvan suda mora biti sukladno odredbama Kodeksa. Uz to, ovakva objašnjenja smisla svake norme predstavljaju okvir za postupanje u konkretnim postupcima do kojih eventualno dođe povodom kršenja odredaba ovog Kodeksa i pomoćni alat za razumijevanje temeljnih etičkih principa na kojima se temelji Kodeks.

Kodeks pokriva područje sudačke etike na takav način i u dovoljnoj mjeri da norme same ili pak njihovo tumačenje mogu predstavljati prihvatljivu osnovu za njegovu primjenu i korištenje.

Smjernice sadrže općenite upute o pravom smislu i značenju pojedine odredbe Kodeksa i daju osnovu za tumačenje odredaba Kodeksa analogijom, u okviru zadanih pravila.

Svrha Smjernica je učiniti odredbe Kodeksa jasnijim, pružajući temelj za njihovo tumačenje i kasniju nadogradnju kroz praksu, izbjegavajući "prenormiranost", kao i pretjerano primjerično nabranje koje može stvoriti nedoumice oko tumačenja Kodeksa i njegovu primjenu svesti samo na primjerice navedene slučajeve, te izbjegavajući ponavljanja koje u sebi nose opasnost dvostruke pokrivenosti.

Stoga Smjernice ne sadrže zatvoren krug djelovanja i ponašanja sudaca izvan kojeg nije moguće zamisliti ono koje je suprotno Kodeksu, niti je njihova intencija stvaranje novih pravila koja nisu obuhvaćena Kodeksom.

1. Kodeks

Kodeks sudačke etike skup je etičkih načela nužnih za uspješno obnašanje sudačke dužnosti.

Kodeks uspostavlja standarde etičkog postupanja sudaca i određuje kriterije po osnovi kojih se mjeri postupanje, te formulira profesionalne obveze i dužnosti sudaca. Etička načela sadržana u Kodeksu su kreirana kao vodič sucima i okvir pravosuđu za reguliranje postupanja sudaca. Kodeks ujedno ima svrhu pomoći izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, odvjetnicima i javnosti u cjelini, da bolje razumiju i podrže pravosuđe. Zadana etička načela su pretpostavka za uspostavu standarda postupanja sudaca u izvršavanju svojih ustavnih i zakonskih obveza djelovanjem u sudu i izvan suda.

Primjena etičkih načela treba poslužiti jačanju svijesti o osobnoj i profesionalnoj odgovornosti, savjesnosti i učinkovitosti u obnašanju sudačke dužnosti, stalnom razvijanju i unapređivanju međuljudskih odnosa sudaca, kao i odnosa prema zaposlenicima i sudionicima sudskih postupaka, promicanju načela visokih etičkih standarda, zakonitom i pravodobnom pružanju pravne zaštite i jačanju povjerenja javnosti u pravednost i učinkovitost sudačkog poziva.

Kodeks je zasnovan na načelima humanosti i etičnosti, koji podrazumijevaju neovisnost i nepristranost sudaca, njihovu stručnost i marljivost, jednako postupanje sudaca prema svima, te čuvanje ugleda i dostojanstva suda i sudačkog poziva.

2. Ustavnost i zakonitost

Dužnost je suca suditi po Ustavu, zakonu i na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske te primjenjivati i druge propise koji su donijeti sukladno Ustavu, međunarodnim ugovorima ili zakonima Republike Hrvatske.

Posebno je naglašena obveza sudaca propisana odredbom čl. 118. Ustava Republike Hrvatske prema kojoj sudovi sude na temelju Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava,

Od suca se očekuje poznavanje važećih izvora prava te dosljedna i ustrajna primjena važećih propisa u izvršavanju sudačkog poziva.

Sudac koji u izvršavanju sudačkog poziva postupa arbitrarno i proizvoljno, samovoljno, neutemeljeno, nepotkrijepljeno činjenicama, a svoje odluke ne temelji na važećim izvorima prava, neuredno i nestručno obnaša sudačku dužnost. Takvo postupanje protivno je navedenoj odredbi Kodeksa. Međutim ako sudac opetovano postupa arbitrarno, bilo s namjerom ili nepažnjom, može se raditi i o težem obliku povrede sudačke dužnosti koja nadilazi okvire neetičnog postupanja i ulazi u kategoriju stegovnih djela.

Pri tom valja napomenuti da sudske odluke predstavljaju ili zaštitu društva, drugih građana od nezakonitog postupanja pojedinca ili zaštitu pojedinca od neopravdanih posezanja od strane države u temeljna prava i slobode pojedinca. Suci su upravo ti koji su zaštitnici čovjekovih prava i sloboda.

Takav odgovoran i nadasve zahtjevan posao moguće je obavljati samo i jedino donoseći odluke koje će stvoriti, održavati i razvijati povjerenje javnosti u neovisno, samostalno i časno sudstvo. Jedino u okviru institucije suda koji uživa ugled i dostojanstvo moguće je učinkovito štititi čovjekova prava i slobode.

Stoga se od suca traži stručnost, odgovornost i marljivost (čl. 6., 9. i 10. Kodeksa). Međutim bilo bi pogrešno svaku stručnu pogrešku te svaku pojedinačnu počinjenu bitnu povredu odredaba postupka ili pogrešnu primjenu odredaba materijalnog prava okarakterizirati kao neetičnu i ocijeniti kao povredu odredaba Kodeksa. Naime pogreške su moguće u situaciji izrazito čestih promjena nacionalnih propisa te obveze primjene vrlo opsežnog prava EU za koju suci nisu dovoljno pripremljeni, pa u svakom konkretnom slučaju treba cijeliti razumno nastojanje suca da svoj posao izvršava maksimalno stručno.

Ova odredba Kodeksa upućena je ne samo sucima nego i tijelu koje imenuje i razrješava suce, i koje mora voditi računa o tome da se za suce biraju one osobe koje svojim stručnim znanjem pružaju garanciju o svojoj sposobnosti i volji stručno i ustrajno primjenjivati važeće izvore prava.

3. Humanost i etika

Sudac se u profesionalnom postupanju i u privatnom životu mora ponašati humano te primjenjivati najviša etička načela u skladu sa standardima profesionalne i opće kulture.

Uloga svakog suca je vrlo složena i zahtijeva ne samo dobro poznavanje propisa nego i cjelovito sagledavanje ustavne pozicije sudaca, zadaće sudaca u izvršavanju sudačke funkcije te važnosti osobnog integriteta i ugleda sudaca (i sudova) u društvu u ostvarivanju ustavne uloge sudaca i sudova. Svaki sudac i predsjednik suda moraju voditi računa da u svom svakodnevnom životu i u izvršavanju sudačke funkcije moraju uspostaviti visoke kriterije te prihvatiti i ona ograničenja koja bi se drugim građanima činila opterećujućima.

Integritet suca podrazumijeva humanost i etiku kao temeljnu i nužnu pretpostavku za pravilno izvršavanje sudačkog poziva. Humano postupanje i primjena najviših etičkih načela moraju se očitovati u svim životnim aktivnostima suca, profesionalnim i privatnim. Sudac mora uvijek, a ne samo u profesionalnom postupanju, postupati obzirno, iskreno štiteći

temeljna ljudska prava i slobode, držeći se najviših dostignutih etičkih i kulturnih standarda svojega okruženja.

Premda standardi ponašanja mogu varirati ovisno o mjestu i vremenu, profesionalno i privatno postupanje mora uvijek biti takvo da objektivni promatrač to ponašanje može ocijeniti razumnim i dobronamjernim. U protivnom, ako se sudac drži etičkih načela samo u profesionalnom postupanju, a privatno odstupa od visokih standarda, može biti percipiran kao hipokrit.

Ostvarivanje navedenih ciljeva temeljenih na ustavnim i zakonskim odrednicama i osnovnim vrijednostima i načelima nije moguće bez takve ličnosti suca koji će u svim svojim aktivnostima nastojati biti besprijekoran i izbjegavati sve ono što bi moglo stvoriti dojam nedoličnosti. Zato je važno da takvo ponašanje suca bude u okviru njegove profesionalne aktivnosti, ali i privatno.

Sudac mora očekivati da će njegovo ponašanje u obavljanju profesije, ali i privatno biti stalnim predmetom ocjenjivanja, kako od strane javnosti, tako i od strane privatnog kruga osoba u kojem se kreće. Zato on mora svoje ponašanje urediti tako da ono u svakom trenutku bude besprijekorno. Pri tom valja napomenuti da kod ponašanja suca neizbježno postoje stanovita ograničenja koja kod ljudi koji obavljaju druge poslove ili obnašaju druge funkcije jednostavno ne postoje ili im predstavljaju nepotreban teret. Ta ograničenja, koja proizlaze i prihvaćanja standarda ponašanje ustanovljenih ovim Kodeksom, sudac mora prihvatiti s voljom i slobodno jer su ista izraz i posljedica ektraordinarnosti sudačke funkcije. Upravo prihvaćanje besprijekornosti i izbjegavanje dojma nedoličnosti jest onaj razlikovni čimbenik koji ukazuje na posebnost sudačke profesije, pa samim tim i osobe suca.

Humani pristup je nužan u suđenju, odnosu s kolegama sucima, službenicima u sudu i sudionicima sudskih postupaka. U privatnom životu sudac mora postupati humano i etično samo u javnosti nego i u odnosima prema prijateljima i članovima obitelji. Pravilnost postupaka sudaca ne treba cijeliti prema mjerilima posebnih društvenih grupa i njihovih etičkih ili religioznih uvjerenja, nego postupa li sudac po općeprihvaćenim društvenim standardima, te kako se ti postupci reflektiraju na njegovu sposobnost izvršavati sudački poziv pošteno i neovisno, te kako se reflektiraju na svijest objektivnog promatrača o integritetu suca.

Za ocjenu o tome u kojoj je mjeri postupak suca neprihvatljiv i neetičan može se kao pomoćno sredstvo provesti slijedeći test:

- radi li se o javnom ili privatnom činu i posebno radi li se o činu protivnom važećem propisu
- stupanj u kojemu je postupak učinjen u izvršavanju osobnih zagarantiranih prava,
- stupanj diskrecije i opreza u postupanju suca
- okolnost vrijeđa li postupak specifične, izravno uključene osobe ili, objektivno promatrajući, vrijeđa i ostale
- stupanj respekta ili manjka respekta prema društvu i pojedincima s kojim je postupak demonstriran
- stupanj u kojemu se može ocijeniti da je sudac postupio pristrano, pod utjecajem predrasuda ili nedopuštenog utjecaja.

Obveza humanog i etičkog postupanja ima za cilj ne samo da sudački poziv bude pravilno izvršavan, nego i da bez svake razumne sumnje bude takvim viđen.

4. Neovisnost

Sudac je dužan postupati neovisno u odnosu na društvo, društvene skupine i pojedince te je dužan postupati i odlučivati samo u skladu sa savjesnim tumačenjem i primjenom propisa.

Neovisnost suca nije privilegija pridodana njegovom uredu nego njegova obveza. Neovisnost pravosuđa u cjelini je moguće promatrati individualno kao stanje svijesti pojedinog suca u izvršavanju sudačkog poziva, i institucionalno, kao obvezu države osigurati neovisno funkcioniranje pravosudnog sustava u cjelini.

Ovom odredbom Kodeksa uređeno je postupanje i odlučivanje sudaca u primjeni propisa, pa se prvenstveno odnosi na individualnu neovisnost sudaca, premda ujedno može biti putokaz za uspostavu institucionalne neovisnosti pravosuđa od drugih tijela državne vlasti, uključivši i financijsku neovisnost.

Temeljna dužnost suca je izvršavanje njegovih ustavnih i zakonskih obveza. Riječ "dužan" označava jačinu i stupanj važnosti neovisnog i nepristranog postupanja suca u izvršavanju njegovih ustavnih i zakonskih obveza. Neovisno i nepristrano postupanje sudački je imperativ koji čini temelj sudačkog bića. Bez neovisnosti i nepristranosti jednostavno nema sudovanja; sudac koji nije neovisan i koji nije nepristran zapravo nije sudac. Upravo zato te dvije odlike suca koje se tiču njegovog svakodnevnog postupanja trebaju biti kao prve posebno istaknute u temeljnim vrijednostima i načelima sudačkog kodeksa.

Iako je "neovisnost" sudbene vlasti, znači sudova i sudaca koji obnašaju tu vlast (sudačku dužnost) Ustavom zagantirana (čl. 118 st. 2 Ustava RH), njeno isticanje u Kodeksu potrebno je iz više razloga. Kao prvo, sama odrednica o neovisnosti s jedne je strane dovoljno jasna jer je značenje te riječi neupitno (s gramatičkog gledišta), ali je s druge strane istovremeno i nedovoljno precizno određena pa je stoga Kodeksom potrebno stvoriti temelj koji će omogućiti izgradbeno tumačenje o tome što sudačka neovisnost znači i što ona treba značiti u svakodnevnom sudovanju. U tom smislu ovdje može biti navedeno slijedeće.

Ustavom proklamirana trodioba vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu niti jednom od ta tri segmenta vlasti ne daje supremaciju nad drugim. Imajući u vidu temeljne odrednice demokratskog društva kao i države koja njeguje i želi razvijati postulate demokratskog, humanog i civiliziranog postupanja, nije moguće niti jednu od tri segmenta vlasti "postaviti" nad bilo koju drugu. Naime, s te točke gledišta, teško bi bilo reći, primjerice, da je zakonodavna vlast važnija od sudbene, ili da je izvršna vlast važnija od zakonodavne. Ali, izgleda neupitno da u svakodnevnom funkcioniranju društva i zakonodavna i izvršna vlast traže svoje mjesto, svaka sa svojim argumentima kojima nastoji dokazati ili utjecati na društvene tokove države; izvršna vlast predlažući zakone, a zakonodavna vlast prihvaćajući ih ili odbijajući, odnosno kreirajući određenu politiku koju onda provodi izvršna vlast. Pri takvom ozračju sudbena vlast, kao treća, nastupa upravo kao onaj segment vlasti koji treba osigurati da to provođenje politike ne ide na štetu temeljnih ustavnih i zakonskih prava

pojedince. Sudbena vlast je ona koja mora reagirati, pod zakonom predviđenim uvjetima, kada su ta prava pojedinca neopravdano ograničena ili ukinuta; ona treba zaštititi i sačuvati pojedinca od neopravdanih posezanja u njegova temeljna ustavna i zakonska prava, a koji posezanja mogu doći bilo od strane države, bilo od strane nekog drugog pojedinca. Istovremeno, sudbena vlast treba reagirati onda kada se pojedinac neosnovano i neopravdano suprotstavlja pravilima (zakonima) koji su u državi donijeti upravo zato da štite temeljna prava njenih građana. Onda kada pojedinac ugrožava zakone, on time ugrožava i prava i slobode drugih, pa sudbena vlast i u takvim uvjetima treba reagirati zaštitom drugih pojedinaca, ali i države od takvog kršenja Ustava ili zakona.

Reagiranje sudbene vlasti tada mora biti zakonito, objektivno, pravedno. Kako bi sud tako mogao reagirati, on mora biti neovisan. Neovisnost suda i suca je *conductio sine qua non* za takvu reakciju. Neovisnost, dakle, znači da sudac u svom postupanju mora biti lišen svakog upliva sa strane koji bi mogao imati utjecaja na njegovu odluku, kako od pojedinca tako i od države. To znači da nikakvi osobni ili privatni interesi pojedinca, niti interesi dnevne politike, a isto tako niti bilo kakvi pragmatični razlozi ne smiju utjecati na suca u donošenju njegove odluke. Ona mora biti utemeljena samo, jedino i isključivo na zakonu; njegova odluka mora biti neovisna. Zato sudac mora odlučno odbiti svaki pokušaj bilo kakvog utjecaja koji je usmjeren u pravcu njegovog postupanja ili odlučivanja.

Iz toga proizlazi da se sudačka neovisnost ne odnosi na Ustav i zakone. Suci, dakako, moraju postupati na temelju ustavnih i zakonskih ovlaštenja, oni nisu, niti mogu biti neovisni od Ustava i zakona jer bi to značilo arbitrarnost koja, u stvari, u takvim situacijama predstavlja postupanje koje nije zakonito, odnosno, jednostavno postupanje izvan sudbenih okvira. To je, dakako, nedopustivo; sudac je dužan pridržavati se Ustava i zakona i zato svako namjerno drugačije postupanje nije samo kršenje Ustava i zakona, već i ovog Kodeksa.

Sudac mora voditi računa o slijedećem:

- ne smije donositi presude "obojene" neprimjerenim vanjskim utjecajem, nego primjenjujući pravo onako kako ga on razumije, na osnovi činjenica koje je utvrdio bez straha ili pomoći
- sudac mora postupati ispravno bez straha od kritike i neovisno o tome hoće li konačna odluka biti popularna u javnosti, medijima, vladi, ili sučevim prijateljima i članovima obitelji
- svaki pokušaj utjecaja na suca, bio on direktni ili indirektni, mora biti odbijen, a svaki kontakt vezan u pojedinačni predmet treba ograničiti na sudnicu i biti javan
- uobičajeni društveni kontakti se ne trebaju izbjegavati, ali treba voditi računa da se pri tome ne stvara dojam u javnosti o ugrozi neovisnosti suca i utjecaju "sa strane"

povjerenje društvene zajednice u zakonit, neovisan i nepristran rad sudaca stječe se ne samo stvarnom neovisnošću, nego i slikom o neovisnosti koju suci šalju javnosti.

5. Nepristranost

Sudac mora obnašati svoju dužnost nepristrano i bez predrasuda ili naklonosti u odnosu na rasu, boju kože, vjeru, nacionalnu pripadnost, životnu dob, bračni status, spolnu orijentaciju, socijalni i imovinski položaj, političku opredijeljenost i svaku drugu različitost. Sudac je dužan suzdržati se od davanja izjava ili komentara kojima bi se u postupku mogla narušiti pravičnost suđenja i stvoriti dojam pristranosti.

Nepristranost kao temeljna vrijednost svakog suca, vrlo lako može biti povezana sa kasnijim odredbama Kodeksa koje se tiču djelovanja suca u sudu i izvan suda. Ipak, kako je riječ o jednoj od temeljnih sudačkih odrednica, o njoj treba biti rečeno nešto više, imajući pri tom u vidu da je u daljnjem dijelu obrazloženja prednacrta potrebno imati u vidu ove odrednice nepristranosti.

Kada je riječ o nepristranosti osobito mora biti naglašeno ne samo to što sudac mora biti nepristran, već i to da on mora tako i izgledati. To može biti postignuto jedino ako sučeva verbalna i neverbalna komunikacija, poglavito pri izvršavanju njegove dužnosti, ne pruža nikakvog osnova za makar impresiju ili naznaku pristranosti. To znači da sudac u svom govoru, gestama, mimikom lica ili tijela se ne smije dovesti u poziciju da njegovo ponašanje može biti tumačeno kao pristrano. To se poglavito odnosi na izraz lica i geste koje, uz ili bez govora, kod procesnih učesnika ili medija mogu stvoriti dojam o sučevoj pristranosti.

Predrasude ili određena preduvjerenja nesumnjivo mogu kod procesnih učesnika ili medija stvoriti dojam pristranosti. Zato sudac u svom djelovanju ne smije pokazivati da na njegove odluke utječu predrasude ili preduvjerenja. Bilo kakva naznaka koja bi mogla implicirati da je sučeva odluka posljedica predrasuda na osnovi nečije narodnosti, vjere, spola, hendikepiranosti, rase, godina života, položaja u društvu, ekonomsko-socijalnog statusa ili spolne usmjerenosti može stvoriti dojam nepristranosti. Upravo zato sudac svojim ponašanjem i odlukama ne smije dopustiti takav dojam. Bilo kakvo drugačije postupanje dovodi u sumnju zakonitost, pravednost, pa i pravičnost sučevog postupanja i slabi vjeru u njegovu objektivnost.

Na nepristranost mogu utjecati i određeni životni stavovi, motivi, a poglavito politička uvjerenja suca. Upravo zato je zakonsku odredbu o tome da suci ne smiju biti članovi političkih stranaka potrebno posebno istaknuti kao nužnu kod postizanja i očuvanja sudačke nepristranosti (Zakon o sudovima). Svako članstvo u političkoj organizaciji može dovesti u sumnju sučevu pristranost. Budući da je riječ o zakonskoj odredbi, nju nije potrebno kao takvu ponavljati u Kodeksu, ali je sasvim jasno da nepristranost u sebi sadržava upravo poštivanje te zakonske odredbe.

Članstvo u određenim drugim udrugama isto tako može dovesti u sumnju sučevu nepristranost. Ukoliko je riječ o udrugama iz čijeg programa ili stvarnog djelovanja proizlaze makar i naznake nacionalne, vjerske, spolne, rasne i dr. diskriminacije, sudac ne smije biti član takve udruge. Eventualna pripadnost profitnim organizacijama, osobito ukoliko postoji mogućnost ili se takva udruga realno pojavljuje kao jedna od stranaka u sudskom postupku, također može utjecati na sudačku nepristranost. Članstvo u humanitarnim i neprofitnim udrugama moglo bi biti tolerirano. Primjerice, članstvo ili aktivno djelovanje u humanitarnim udrugama (zaklade) ili pak strukovne organizacije (Hrvatsko udruženje za kaznene ili građanske znanosti i praksu, Hrvatsko udruženje za europsko kazneno pravo i si.) može čak biti poticajno i dobrodošlo. Za procjenu prihvatljivosti članstva u udrugama odlučno je da članstvo ili aktivnost u takvim udrugama ne može ostaviti makar i dojam nepristranosti.

U tom smislu moglo bi biti tumačeno i članstvo u kulturnim organizacijama, dok članstvo ili aktivno djelovanje u sportskim organizacijama treba biti pomno ispitano ne toliko zbog aktualnih prijepora oko umiješanosti politike u određene sportske grane, koliko zbog profesionalnosti sporta i velike mogućnosti da određene aktivnosti sportskih organizacija

budu predmetom sudskog postupka (primjerice, sporovi vezani uz transfer igrača iz jednog u drugi klub). Zato je nužno izbjegavati članstvo u sportskim i inim organizacijama i udrugama čije aktivnosti sa stanovišta redovnog i razumnog rezoniranja ostavljaju dojam nedoličnih aktivnosti, bilo zbog čestog pojavljivanja pred sudom u kontekstu nedozvoljenih aktivnosti, bilo zbog aktivnosti koje su u javnosti ocijenjene kao neetične i moralno dvojbene.

Sučeva životna opredjeljenja, svjetonazor, njegovi osobni problemi također ne smiju imati utjecaj u donošenju njegovih odluka. Sučeva odluka koja je posljedica njegovih osobnih problema, opredjeljenja ili svjetonazora teško može biti objektivna, a vrlo lako može ostaviti dojam pristranosti. Zato i te okolnosti moraju biti ostavljene izvan sudnice prilikom donošenja sudačkih odluka.

Aktivno sudjelovanje u obrazovnom procesu vezanom uz pravo mora biti dobrodošlo i ne bi smjelo biti tumačeno tako da utječe na sučevu nepristranost. Razni nastavni oblici (predavanja vezana uz polaganje pravosudnog ispita, sudjelovanje u izvođenju nastave na fakultetu, aktivna participacija na stručnim seminarima) moraju biti ne samo odobravani, već na njih treba i poticati. Te aktivnosti zasigurno pridonose ugledu suca, a time i sudačke profesije i suda uopće.

S druge strane, sudjelovanje na raznim okruglim stolovima koji po temi ili sudionicima imaju određene implikacije vezane uz dnevnu politiku trebaju biti izbjegavani. Pojavljivanje suca u kontekstu neke teme koja ima političke konotacije ili na određenom skupu koji je organiziran radi iznošenja političkih poruka nije poželjno i vrlo lako može ostvariti dojam nepristranosti suca. Naime, zakonska zabrana članstva u političkim organizacijama, u svjetlu ovog Kodeksa, ne znači samo formalnu zabranu, već i sustezanje od bilo koje aktivnosti koja predstavlja bilo kakvu političku djelatnost bez obzira na to što sudac nije član političke organizacije. U tom smislu, prisustvovanje skupovima koji imaju političku konotaciju ili političku poruku lako bi moglo biti tumačeno kao iskazivanje podrške ili kao izraz neslaganja sa određenom političkom idejom ili porukom, a što ruši neovisnost i nepristranost suca. Zato bilo kakva politička aktivnost, pa čak i pasivno prisustvovanje političkim skupovima treba biti izbjegavano.

Osobitu pozornost treba posvetiti javnim istupima. Uvažavajući neke temeljne postavke odnosa sudstva i medija (usp. materijale sa savjetovanja u Trogiru), u odnosu na Kodeks valja istaknuti nužnost izbjegavanja javnog istupanja koji pri tom sadrži komentar ili osvrt sudskog postupka koji je u tijeku, bez obzira da li je riječ o postupku koji vodi konkretan sudac ili neki drugi sudac. Izgleda neupitnim pravilo da sudac ne smije komentirati druge sudske postupke ili druge postupke sudaca, osim ako to nije u okviru zakonskih odrednica

(primjerice, stegovni postupak protiv suca) ili ako je riječ o davanju izjave u obavljanju redovne sudačke dužnosti koje služe izvješćivanju javnosti ili objašnjenju određenog sudskog postupanja.

Sudac mora izbjegavati bilo kakav komentar, znači i onda kada nije javan, koji bi mogao značajno škoditi njegovoj nepristranosti, odnosno njegovom zakonitom, objektivnom i pravičnom sudovanju. Ovi postulati nužno traže određenu modifikaciju kada je sudac stranka u postupku, kada je, dakle, privatno zainteresiran za ishod postupka. No, i u takvim situacijama sudac treba imati na umu njegovu sudačku profesiju i sustezati se od neprimjerenog komentiranja postupka ili kolege suca.

6. Stručnost

Od suca se traži visoka razina znanja u poznavanju prava i njegove primjene kako bi bio sposoban stručno obnašati sudačku dužnost.

Sudac ima pravo i dužnost sudjelovati u ponuđenim programima stručnog usavršavanja.

Sudac svoj posao mora obavljati pošteno, savjesno, stručno, marljivo i odlučno. Savjesno obavljanje sudačke dužnosti svakako znači postupanje na temelju Ustava i zakona. No, ono istovremeno znači pomno, brižljivo i strpljivo proučavanje svake konkretne situacija kako površnost i brzopletost ne bi mogle dovesti do pogrešnog postupanja ili pogrešne odluke.

Sudačka profesionalna sposobnost može biti ugrožena primjerice zbog uporabe droga i alkohola, ili drugih mentalnih ili fizičkih ugroza. U nekim slučajevima može biti posljedica neodgovarajućeg iskustva, problema osobnosti i temperamenta, ili izbora osobe suca koji nije prikladan za izvršavanje sudačkog poziva i iskazuje tu neprikladnost, što u ekstremnim slučajevima može biti i razlogom ne samo utvrđenja povrede Kodeksa, nego i osnovom za stegovnu mjeru razrješenja suca.

Sudac, dakle, mora imati određene osobne i profesionalne kvalitete, a dužan je i raditi na svojem stručnom usavršavanju u zadanim okvirima. Pri tome valja imati na umu da je u višegodišnjoj "poplavi" prevelikog broja predmeta i velikog pritiska javnosti za njihovo promptno rješavanje, uočena pojava usmjeravanja pozornosti na rješavanje sve većeg broja predmeta, i samim time pretjeranog stresa, za čiju prevenciju pravosudni sustav za sada nema odgovarajuće rješenje. Važno je u prevenciji stresa prepoznati i odgovornost suca za njegovu obitelj te njegovu potrebu odmora i relaksacije i u tom pravcu kod opterećivanja sudaca ostaviti sucu dovoljno vremena za vođenje zdravog života.

Stoga sucima treba omogućiti trajno stručno usavršavanje na lako dostupan i prihvatljiv način.

Treba imati na umu da sudačka profesionalna sposobnost ne znači samo nužnost poznavanja propisa koji su nužni za zakonito postupanje, već i poznavanje pravila struke, poglavito kod primjene zakona. Poznavanje propisa, njihova zakonita primjena, te pravila struke od esencijalne su važnosti za izgradnju sudačke ličnosti gdje je iskustvo od velike važnosti. Pored toga, jedino stručan sudac, onaj koji ne ostavlja dojam nepoznavanja materije može imati nužan autoritet u odnosu prema strankama u konkretnom predmetu, ali isto tako i u odnosu na uposlenike suda i šire, u odnosu na javnost i povjerenje javnosti i u stručan rad suda. Zato je samo stručan sudac doista i sudac u punom i pravom smislu te riječi. Upravo stoga sudac mora raditi na svom stručnom usavršavanju i ta potreba je od tolike važnosti da je posebno istaknuta u Kodeksu.

Kada je riječ o obrazovanju sudaca, onda može biti navedeno kako sistem sudačke edukacije nije na onoj razini koja bi odgovarala položaju i ulogu sudbene vlasti, a niti potrebama sudaca. Tranzicijsko vrijeme koje u sebi nosi, između ostalog, mnoštvo novih zakonskih propisa u kojima su zamjetne čak i sistemske promjene, traži periodičnu, ali stalnu edukaciju sudaca. Unatoč poznatim iskustvima drugih zemalja koji na tom području imaju razvijene

edukacione centre samo za suce i koji napredovanje u službi vežu i uz pohađanje tečajeva i seminara u tim centrima, kod nas, osim nekoliko, za sada, neuspjelih inicijativa nije napravljen potreban pomak. Materijalna insuficijencija jedan je od najvažnijih razloga koji se pri tom navode, iako ima naznaka da je zapravo glavni razlog nedostatak "prave volje" za ustanovljavanjem sistema trajne izobrazbe sudaca. Osim povremenih, ali suviše rijetkih seminara koji konceptijski, zbog svoje masovnosti ipak nisu pogodan i poželjan oblik stalne izobrazbe sudačkog kadra, drugi oblici organizirane edukacija izostaju. Stoga, za sada, količina i kvaliteta stručnog usavršavanja ostaje pretežito u domeni svakog suca posebno.

Nije sporno da je odgovarajuća stručna osposobljenost nužna za kvalitetno obavljanje sudačke dužnosti, lako svakodnevno bavljenje pravnim problemima, te iskustvo koje se vremenom na taj način stječe, kod suca može razvijati stručnu osposobljenost i povećavati kvantum znanja, isključivo redovno obavljanje sudačke dužnosti ipak ne bi moglo biti dostatno za odgovarajuće stručno usavršavanje svakog suca.

Imajući, dakle, u vidu nedostatak adekvatnog institucionalno uređenog edukacijskog sistema sudačkog obrazovanja i svakodnevnu potrebu za usavršavanje poglavito obzirom na velik broj novih zakona, razvidno je kako svaki sudac, za sada pretežito u vlastitom aranžmanu, treba poduzimati dodatni napor kako bi radio na vlastitom stručnom usavršavanju. Takvo usavršavanje treba biti stalno (na što upućuje i uporaba riječi "upotpunjavati" koja označava kontinuiranost). To, dakako, iziskuje veći utrošak vremena i energije, ali prestižnost sudačke funkcije i važnost sudačke profesije opravdavaju takav dodatni angažman.

Najpristupačniji vid takve "samo edukacije" može biti redovno praćenje stručne i znanstvene literature (periodika, knjige, monografije i si.). Sudjelovanje na stručnim skupovima i seminarima, a u okviru nekih od njih razvija se oblik rada kroz tzv. radionice koje "traže" aktivnu participaciju većeg broja prisutnih (a ne samo izlagača), također je oblik edukacije koji u ranije navedenim uvjetima može biti zadovoljavajući. Nadalje, pohađanje postdiplomskih tečajeva ili studija mogu doprinijeti mogućnosti teoretskog sagledavanja praktičnih problema, povećati kvantum znanja i na taj način značajno doprinijeti stručnom usavršavanju suca.

Potreba upotpunjavanja općeg obrazovanja suca također ne bi smjela biti upitna. Uz stručno usavršavanje, sudac mora pratiti zbivanja i sagledavati novosti i na područjima kao što su kultura, umjetnost i znanost općenito. Na taj način sudac može kvalitetnije obavljati svoju dužnost jer mu takvo praćenje olakšava tumačenje određenih pojava ili sporenja u društvu koje svoje razrješenje traže na sudu. Konačno, stalno upotpunjavanje općeg obrazovanja može doprinijeti i kvalitetnijem tumačenju zakonskih propisa. Zato nesumnjivo potreba upotpunjavanja općeg obrazovanja značajno doprinosi izgradnji sudačke ličnosti.

S obzirom na navedeno, izgradnja kompletne i kompetentne sudačke ličnosti može biti samo uz istovremeno i neprestano upotpunjavanje općeg i stručno obrazovanja svakog suca posebno. Jedino takav sudac može odgovoriti velikim zahtjevima koja su pred njega postavljena činjenicom njegova imenovanja na odgovornu i prestižnu sudačku funkciju.

7. Jednakost

U obnašanju sudačke dužnosti sudac je dužan pristojno, obzirno, s poštovanjem i na jednaki način odnositi se prema svim sudionicima sudskog postupka. Jednako postupanje prema svim sudionicima postupka sudac će zahtijevati i od zaposlenika u sudu i svih drugih koji su pod njegovim službenim utjecajem.

Temeljno polazište ovdje jest da stranke na sud nisu došle radi osobe suca, već tražiti zaštitu ili ostvariti neko svoje pravo. Od suca oni zato najprije očekuju pomoć u tome. Zato sudac svakako mora iskazati spremnost da stranku sasluša i da joj pomogne, vodeći računa da ta pomoć bude pružena na zakonit način i u okviru propisanih ovlasti. Nije rijetko da su neke stranke ogorčene ili da na sud dolaze nabijene negativnim emocijama ne samo prema suprotnoj strani, već čak možda i prema sudu. Bezbroj je problema i situacija u kojoj se sudac može naći pri komuniciranju sa strankama. Rješavanje tih problema, ponašanje suca u tim i takvim situacijama, odnosno odnos suca prema strankama uopće mora biti takav da ne dovede u sumnju sudačku neovisnost, nepristranost, ugled i dostojanstvo. Ponašanje suca zato mora biti obzirno, tj. odmjereno, imajući u vidu konkretnu situaciju; stranku i njen problem.

Odnos suca prema strankama mora biti pristojan, uljudan, civiliziran i human. Sudac mora uvažavati ličnost stranke. Nije prihvatljivo strankama obraćati se sa "Ti" jer to može stvoriti dojam prisnosti s jedne strane, ili dojam "postavljanja s visoka" pa čak i omalovažavanja s druge strane. Sudac mora prema svakoj stranci pokazati jednak pristup koji u svojoj osnovi ima ponašanje koje uvažava tuđe ljudsko dostojanstvo i istovremeno ima u vidu da stranka od suca očekuje pomoć. Pristojno, uljudno i civilizirano ponašanje ne znači da sudac treba biti prema stranci napadno ljubazan ili čak snishodljiv. Određena doza ljubaznosti može biti dobrodošla, ali u tome ne treba pretjerati, jer sudac i u ophođenju sa strankama mora pokazati sigurnosti i odlučnost. To može osobito biti važno kada stranka u svom zahtjevu mora biti odbijena ili kad nema zakonske mogućnosti da joj pomoć koju ona očekuje bude pružena.

Humanost u odnosu znači da sudac treba strpljivo saslušati što stranka ima za reći, on mora pokazati zanimanje za problem stranke, ali to ne znači da mora sa strankom neodmjereno suosjećati. Pokazivanje određene doze svijesti o shvaćanju težine problema stranke uklapa se u humanost, civiliziranost i uljudnost u komuniciranju. Pažljivo slušanje izlaganje stranke koje, po potrebi, može biti usmjeravano u pravcu koji je nužan za sagledavanje problema, može samo pridonijeti ugledu suca i povjerenju koje je stranka iskazala izlažući svoj problem sudu (usp. Sokratovu izreku na str. 9 pod 6).

Nije prihvatljivo ponašanje suca i ophođenje koje stranci ističe njen inferiorniji položaj u odnosu prema sudu, ili ističe ili pak stvara dojam ovisnosti stranke o postupanju suca. Primjerice, ostavljanje stranke u dugom čekanju pred sudnicom iako sudac nema raspravu niti nikakvog drugog neodgodivog službenog posla nije opravdano. Nadalje, arogantno, bahato i uopće govoreći nepristojno ponašanje, nije niti za razumjeti, niti za opravdati; ono je jednostavno neprihvatljivo.

Sve to, dakako, ne znači da sudac ne smije reagirati kada ponašanje stranke prema njemu ili prema sudu prijeđe granice dobrog ukusa, odnosno kada stranka počne iskazivati nepoštovanje suca ili suda i kada su njene aktivnosti neprimjerene mjestu i ulozi koje ima sudac i sud uopće. Naprotiv, tada je moguće da u reakciji suca bude potrebna određena

doza oštine, ali ne i grubosti. Nema situacije u kojoj biranim riječima, ali odlučno, sigurno i ozbiljno stranci ne bi moglo biti jasno stavljeno do znanja da je njeno ponašanje neprihvatljivo. I takvo ponašanje stvara, održava i čuva ugled suca i sudbene vlasti u cjelini.

Međutim, suci, a i predsjednik suda, moraju biti oprezni u kontaktima sa strankama, zastupnicima, braniteljima i drugim osobama koje se pojavljuju u sudskim postupcima koji su u tijeku. Svi odnosi sa strankama izvan samoga sudskog postupka moraju biti u skladu sa sudačkom funkcijom i ne smiju utjecati na sudačku neovisnost i nepristranost niti se smije stvarati dojam mogućnosti takvog utjecaja na tijek postupka. Potrebno je od strane predsjednika suda i sudaca obeshrabrivati svaku izvanraspravnu "neformalnu" komunikaciju sa strankama, a odgovore strankama na njihove upite koje ovi postavljaju izvan samoga postupka ograničiti na podatke u spisu u skladu s propisima o pravu na pristup informacijama.

8. Dostojanstvo sudačkog poziva

Sudac je dužan obnašanjem sudačke dužnosti i aktivnostima izvan suda razvijati standarde ponašanja koji pridonose očuvanju ugleda i dostojanstva suda i sudačkog poziva. Sudac mora izbjegavati svako ponašanje koje je nedostojno i koje stvara dojam nedoličnosti sudačkom položaju, prihvaćajući i ona ograničenja koja bi se drugim građanima činila opterećujućima.

Sudac je dužan čuvati ugled sudačkog poziva i položaja kroz pisanu i izgovorenu riječ. U obnašanju dužnosti predsjednika suda ili predsjednika odjela sudac ne smije stvarati ozračje vlastite nadređenosti.

Sudac ne smije obavljati ni jednu javnu ili privatnu, plaćenu ili neplaćenu dužnost, koja nije u skladu s položajem suca.

Sudac ne smije dopustiti da njegova obitelj neprilično utječe na njegovo postupanje i odlučivanje u obavljanju sudačkog poziva.

Sudac se ne smije koristiti ugledom svog poziva kako bi ostvario ili unaprijedio svoje privatne interese, interese članova svoje obitelji ili bilo čije druge interese.

Sudac ne smije dopustiti da članovi njegove obitelji, zaposlenici u sudu ili bilo tko drugi podređen autoritetu sudačke dužnosti prihvati dar, zajam ili uslugu za ono što bi sudac u obnašanju svoje dužnosti učinio ili propustio učiniti.

Sudac se izvan sudačke dužnosti ne smije baviti davanjem pravnih savjeta ili pružanjem pravne pomoći.

Sudac ni nakon prestanka sudačke dužnosti, osim ako to ne zahtijevaju pravila postupka, ne smije djelovati u bilo kojem svojstvu u predmetu u kojem je postupao za vrijeme obnašanja sudačke dužnosti, kao ni u predmetima koji su u svezi s tim predmetom.

Ugled i dostojanstvo suda, njegova samostalnost i neovisnost, nepristranost, a svakako i časnost, temeljne su postavke za postojanje pravde u društvu. Zato svaki sudac treba vlastitim primjerom, kako u obavljanju sudačke profesije, tako i izvan suda, razvijati one standarde ponašanja koji doprinose razvijanju i očuvanju ugleda i dostojanstva suda i sudačke profesije. Jedino na taj način moguće je razviti javno povjerenje u sudačke odluke i nepristranost suda i svakog suca posebno. Samo zakonite odluke, tj. postupanje na temelju Ustava i zakona mogu biti temelj takvom povjerenju javnosti. Istovremeno, prihvaćanjem ovog Kodeksa kao modela ponašanja svakog suca može predstavljati znakovit doprinos

javnom povjerenju u sudstvo, a ponašanje suprotno odredbama Kodeksa to povjerenje javnosti u sudstvo može smanjiti. Takvo smanjeno povjerenje javnosti dovodi u pitanje funkcioniranje pravne države kao države "koja uspostavlja i stalno održava neprijelaznu granicu svoje vlasti u odnosu na neprikosnoveni i nedodirljivi ljudski prava i slobode donošenjem zakona i njihovom primjenom kojima se prava i slobode čovjeka i građanina zaštićuju od svakog nasilja pojedinca, grupe i same državne vlasti".

Ostvarivanje ranije navedenih ciljeva temeljenih na ustavnim i zakonskim odrednicama i osnovnim vrijednostima i načelima nije moguće bez takve ličnosti suca koji će u svim svojim aktivnostima nastojati biti besprijekoran i izbjegavati sve ono što bi moglo stvoriti dojam nedoličnosti. Zato je važno da takvo ponašanje suca bude u okviru njegove profesionalne aktivnosti, ali i privatno.

U tom okviru treba promatrati i sve ono što je navedeno ranije kod čuvanja ugleda i dostojanstva suda i sudačke profesije, te neovisnosti i nepristranosti, ali je potrebno ukazati i na još neke okolnosti.

Napominje se da nije moguće unaprijed predvidjeti sve situacije kojim bi mogle stvoriti dojam nedoličnosti. Upravo zato je obveza besprijekornosti i izbjegavanja dojma nedoličnosti postavljena općenito. Svaka konkretna situacija ipak može biti prosuđivana imajući u vidu i polazišne kriterije besprijekornosti i doličnosti. Naime, o povredi ove odredbe Kodeksa radilo bi se onda kada bi određeno ponašanje suca kod prosječne i razumne osobe stvorilo dojam da je sposobnost suca za zakonito, pravilno, neovisno, nepristrano i kompetentno postupanje smanjena.

Besprijekornost suca posebno mora doći do izražaja kod sudjelovanja suca u financijskim i poslovnim aktivnostima. Kod toga potrebno je držati se načelnih ograničenja vezanih uz temeljne vrijednosti ovdje navedene. Općenito, sudac treba izbjegavati svakovrsne financijske transakcije koje mogu dovesti u pitanje njegovu neovisnost i nepristranost. Jedino tako može biti postignuta besprijekornost i izbjegnuta dojam nepriličnosti.

Posebna pozornost treba biti kod primanja darova, usluga ili pozajmica sucu ili članu njegove obitelji (domaćinstva). Dakako, ne treba posebno naglašavati zakonom zabranjeno primanje dara ili kakve druge koristi kako bi sudac obavio ili ne obavio neku radnju u okviru svojih ovlasti koje ponašanje nije samo kazneno djelo, već teško i nečasno narušavanje visokih standarda postavljenih ovim Kodeksom.

Sudac mora izbjegavati primanje darove, usluga, pozajmice ili kakve druge koristi od osoba za koje se razumno može očekivati da će se, te osobe ili njihovi rođaci ili bliski prijatelji, naći pred sućem kao procesni učesnik, pa čak i ne pred njim u postupku već i u istom sudu gdje sudac obnaša svoju dužnost. Ta zabrana odnosi se, dakle, posebno na odvjetnike i njihove klijente. Sudac bi trebao poticajno djelovati i na članove svoje obitelji (domaćinstva) u pravcu izbjegavanja primanja darova, usluga, pozajmice ili kakve druge koristi od ovdje navedenih osoba. Sugestija se pri tom treba bazirati na etičkim načelima, poglavito na onima koje izvire iz Kodeksa.

Od ovako navedene zabrane trebaju biti izuzeti prigodni darovi od rodbine ili prijatelja (rođendani, obiteljske i druge godišnjice, vjenčanja i si.). Pri tom treba voditi računa i o razmjernosti dara prema prigodi i odnosu koji sudac ima sa osobom koja daruje. Naime,

primanje dara prekomjerne vrijednosti može dovesti u sumnju nepristranost i besprijekornost suca i stvoriti sumnju nije li dar ipak učinjen iz određenih neetičkih razloga. Na takvu nesrazmjernost osobito treba obratiti pozornost ukoliko je dar namijenjen užem članu obitelji suca (članu domaćinstva). Nije neprihvatljivo da sudac i uži član njegove obitelji prime dar, nagradu ili kakvu drugu korist koja je vezana uz izvansudsku djelatnost suca koja je zakonita i u skladu sa Kodeksom (npr. objavljen stručni rad, nastavna aktivnost suca na fakultetu i si.) ili koja je vezana uz redovnu i zakonitu profesionalnu djelatnost užeg člana njegove obitelji.

Nije neprihvatljivo da sudac primi javnu počasnu nagradu ili priznanje koje je vezano za njegovu profesionalnu i stručnu aktivnost, ali samo utoliko koliko je davatelj javne nagrade ili priznanja organizacija čija aktivnost se uklapa u vrijednosti i standarde kojih se sudac treba pridržavati na temelju Ustava, zakona i ovog Kodeksa.

Nije u suprotnosti s odredbama ovog Kodeksa ukoliko sudac primi honorar ili naknadu za objavljeni stručni ili znanstveni rad, za sudjelovanje na stručnom skupu, za održani govor ili za sličnu zakonski dopuštenu (čl. 62 Zakona o sudovima) stručnu li znanstvenu aktivnost izvan suda, sve dok je takva nagrada razumna i razmjerna s učinjenim. No, pri tom treba obratiti pozornost da sudac ne smije biti značajan dio svog radnog vremena odsutan radi takvih dopuštenih izvansudskih aktivnosti. Isto tako, izvor plaćanja treba biti takav da ne dovodi u sumnju sučevu nepristranost. Kada sudac sudjeluje u ovakvim dopuštenim izvansudskim aktivnostima ne smije doći do okolnosti koje bi ostavljale dojam da sudac koristi sudački položaj za osobnu nerazmjernu ekonomsku korist.

Besprijekornost se ogleda i u poštivanju zakonske dužnosti prema kojoj sudac ne smije obavljati odvjetničku ili javnobilježničku službu, a niti poslove člana upravnog ili nadzornog odbora trgovačkog društva ili druge pravne osobe. Razvidno je da se zabrana odnosi na aktivnosti koje predstavljaju pružanje pravne pomoći ili upravljačko-nadzorne funkcije za koje se dobiva nagrada. U tom smislu treba istaći da sudac ne smije nikada pružati pravnu pomoć uz naknadu ili nagradu. No, dopustivo je da sudac članu obitelji daje pravne savjete ili mu pomaže oko izrade pravne dokumentacije sve dok za to ne prima nikakvu kompenzaciju.

Nadalje, dopustivo je da sudac u postupku zastupa sam sebe, bez obzira da li je riječ u postupku pred sudom ili u postupku ili poslovanju pred drugim državnim tijelima ili pravnim osobama. Pri tom sudac ne smije zloupotrijebiti svoju funkciju kako bi ostvario određena svoja prava ili zaštitio svoje interese ili interes svoje obitelji (vidi ovdje pod 7).

Nadalje, valja naglasiti kako ponašanje suca uopće mora biti humano, uljudno, civilizirano i kulturno. Sudac probleme mora rješavati hrabro, odlučno, ali istovremeno strpljivo i odlučno. U postupanju treba imati sposobnost slušati, biti ustrajan, marljiv, strpljiv, izbjegavati nedorečenosti. Cjelokupna sudačka aktivnost može biti sažeta na četiri elementa koja po Sokratu pripadaju sucu: *slušati uljudno, odgovarati mudro, razmišljati razborito i odlučiti nepristrano.*

Nepriročno, arogantno, nedisciplinirano i uopće ponašanje suprotno od gore navedenog ne može biti tretirano kao besprijekorno i zasigurno može stvoriti dojam sučeve nedoličnosti.

Besprijekorno i dolično ponašanje suca je i ono kod kojeg sudac prestižnost svoje funkcije i svog položaja ne koristi kod ostvarenja svojih privatnih probitaka, ali isto tako niti za povlašten tretman svoje obitelji. Sudac ne smije koristiti svoju funkciju kako bi sebi ili svojoj obitelji stvorio prednost u sudskom postupku. Takvo ponašanje bilo bi, primjerice, kada bi sudac u građanskoj parnici intervenirao kod svog kolege kako bi člana svoje obitelji koji je stranka u toj parnici stavio u povoljniji položaj u odnosu na drugu stranku. Možda najilustrativniji primjer kada sudac aludira na svoj položaj radi postizanja popustljivosti je onda kada se poziva na svoju funkciju u trenutku kada ga je policajac zaustavio zbog prometnog prekršaja (pri čemu to pozivanje može biti izravno, riječima, ili pak konkludentno; držanjem sudačke iskaznice u vozačkoj ili prometnoj dozvoli). Takvo ponašanje bi trebalo izbjegavati.

Protivno je odredbi članka 8. al. 4. Kodeksa stvaranje ozračja vlastite nadređenosti bilo u odnosu na stranke i sudionike u postupku ili u odnosu na kolege suce.

U odnosu na postupanje predsjednika sudova potrebno je naročito:

- da predsjednik suda vlastitim primjerom stvara kolegijalno ozračje slušanja i razumijevanja kada mu se suci obraćaju sa pojedinim zahtjevima, pri čemu je potrebno da snagom argumenata donosi odluke, a ne da stvara privid kako odluke donosi snagom svoje pozicije nadređenosti jer je predsjednik suda,
- da predsjednik suda stvara ozračje transparentnosti u svom radu, tako da ne uskraćuje sucima potrebne informacije kao npr. o Statističkim izvješćima o opterećenosti svakog pojedinog suca i o njihovim rezultatima rada radi mogućnosti međusobne usporedbe i pozitivne kompeticije (odbijanjem dostavljanja ovih informacija stvarao bi se privid eventualne manipulacije i pritisaka).

Odredba članka 8. al. 4. Kodeksa je povrijeđena na primjer kada predsjednik suda primi stranku u svoj ured i pred strankom komunicira sa sucima na način da sucima daje naloge o radnjama koje treba poduzeti glede upravljanja sa spisima, pogotovo kada su ti nalozi u suprotnosti s propisima koji uređuju njegove ovlasti. Također je neprimjereno da predsjednik suda stranci podnosi izvješća o poduzetim mjerama prema sucu stvaranjem dojma da predsjednik suda nastoji "pomoć" stranci u ubrzanju njezinog predmeta. Predsjednik suda naročito istupa izvan okvira primjerenog postupanja time što pred strankom diktira zapisnik o mjerama koje je poduzeo prema uređujućem sucu povodom obraćanja stranke radi ubrzanja rješavanja predmeta i o reakcijama suca na takve mjere, stvarajući pri tome ozračje vlastite nadređenosti sucima.

Pozornost treba obratiti i na izgled, odnosno odijevanje suca. Ono treba biti prikladno i uredno imajući u vidu da svaka društvena prigoda traži određenu vrstu odjeće i obuće. Čuvanje dostojanstva i digniteta suda najbolje može biti postignuto tako da sam sudac pazi na svoje ponašanje; da se ponaša i da izgleda kao sudac. Na taj način on je najbolje u poziciji paziti i na ponašanje i izgled drugih u sudnici; od sasvim banalnih stvari kao što je način na koji su procesni sudionici odjeveni, kako izgledaju, pa sve do toga kakvo je njihovo ponašanje.

9. Odgovornost

Sudac je dužan predmete kojima je zadužen rješavati redosljedom tako da ne daje prednost nekoj od stranaka u postupku.

Sudac je dužan paziti da u njegovu radu na pojedinim predmetima nema nepotrebnog zastoja te je dužan u najkraćem mogućem roku provesti postupak u kojem odlučuje.

Sudac je odgovoran za racionalno raspoređivanje posla u okvirima pune iskorištenosti radnog vremena.

Sudac ne smije otkriti povjerljive obavijesti za koje sazna tijekom obnašanja dužnosti, osim ako to zahtijeva službena dužnost.

Odgovornost suca podrazumijeva njegovo poštenje, savjesnost, stručnost, marljivost i odlučnost što predstavlja najprikladniju razradu temeljnih vrijednosti i načela.

U tom smislu, pošten pristup je jedno od temeljnih sudačkih vrednota. Pošteno obavljanje sudačkog posla ne znači samo pridržavanje Ustava i zakona, već i pravila struke koja nalažu profesionalan pristup svakom konkretnom procesnom učesniku i svakom konkretnom predmetu. Takav način u sebi nužno sadrži također i neovisno i nepristrano postupanje.

Savjesno obavljanje sudačke dužnosti svakako znači postupanje na temelju Ustava i zakona. No, ono istovremeno znači pomno, brižljivo i strpljivo proučavanje svake konkretne situacije kako površnost i brzopletost ne bi mogle dovesti do pogrešnog postupanja ili pogrešne odluke. Ona isto tako traži da sudačka dužnost i njegov posao imaju prednost pred svim drugim djelatnostima suca. To istovremeno znači da je sudac, dajući prioritet obavljanju sudačkih dužnosti, dužan rješavati predmete redosljedom podnošenja tužbe sudu, osim u slučajevima u kojima postoji zakonska obveza o davanju prioriteta određenim vrstama predmeta. U primjeni ove odredbe traži se razumno nastojanje suca da predmete rješava navedenim redosljedom koliko god je to moguće. Sudac također treba voditi računa i o pojedinačnim slučajevima u kojima zbog iznimnih okolnosti pojedinog predmeta, za koji inače nije zakonom propisana hitnost u rješavanju, postoji obveza brze reakcije suda.

Kodeks također nalaže sucu čuvanje kao tajne ono što je saznao u obavljanju svoje sudačke dužnosti. U odnosu na te podatke, a i inače u svojim aktivnostima sudac mora biti diskretan. Informaciju ili podatak koji je sudac saznao u obavljanju svoje sudačke dužnosti a koja nije opće poznata ili nije javna, sudac ne smije upotrijebiti na bilo koji način osim onaj koji je vezan uz sudski postupak. Sudac poglavito takvu informaciju ili podatak ne smije upotrijebiti radi postizanja privatnih probitaka. To se odnosi kako na informaciju koju je sudac saznao u postupku koji se vodi pred njim, tako i na informaciju koja očito potječe iz drugog sudskog spisa ili podneska koji je sa ili bez materijala stigao na sud.

Zabrana otkrivanja informacija odnosi se i na osobne prilike procesnih učesnika. Sudac mora čuvanje profesionalne tajne tražiti i od drugih uposlenika suda, a može i kolegama na primjeren način ukazati na potrebu čuvanja profesionalne tajne.

10. Marljivost

Sudac je dužan uložiti sav svoj trud i znanje u ostvarenje najboljih radnih rezultata, pazeći pritom da količina ostvarenih zadataka ne bude na štetu njihove kvalitete.

Sudac je dužan u skladu sa svojim mogućnostima i interesima posvetiti se ne samo radnim

zadacima i odgovornostima vezanima za sud i donošenje sudskih odluka, već i drugim zadacima važnima za sudački poziv i funkcioniranje suda.
Izvansudske aktivnosti suca ne smiju ometati njegovo redovito i uredno obnašanje sudačke dužnosti.

Marljivost u postupanju znači potpunu predanost sudačkom poslu. Sudac treba biti posvećen obavljanju svoje sudačke dužnosti cijelim svojim bićem. Nikakve izvansudske aktivnosti ne smije ometati redovno obavljanje sudačke dužnosti. Osobni problemi, kako je istaknuto ranije, trebaju ostati izvan sudnice, oni ne smiju utjecati na obavljanje sudačke dužnosti jer odvlače pažnju, doprinose dekoncentraciji, a što sve predstavlja branu savjesnom, ali i marljivom obavljanju sudačkog posla.

Isto tako, marljivost označava i način pristupa poslu i obavljanju redovnih sudačkih dužnosti. Rješavanju predmeta i pravnih problema sudac treba pristupiti, u pravilu, bez oklijevanja, te dosljedno i konsekvantno. Kad god to objektivne okolnosti dopuštaju, postupanje suca, a i njegova odluka u konkretnom predmetu treba biti brza i bez oklijevanja. Bilo kakvo postupanje koje može stvoriti dojam oklijevanja ruši ugled i dostojanstvo suca i suda i slabi povjerenje javnosti u sudačke odluke.

Sudac nikako ne smije svjesno zanemarivati određene predmete ili pravne probleme, iz bilo kojih razloga. Rješavanje određenih pitanja, makar ona predstavljala pravni izazov, iako po redovnom tijeku stvari njihovo uzimanje u razmatranje treba doći nakon rješavanja ranije zaprimljenih predmeta, predstavlja zapravo zanemarivanje redovnog, znači i zakonitog, redoslijeda u rješavanju i sudačkom postupanju.

Strpljivo postupanje, kao odlika savjesnog suca nije u koliziji sa njegovom marljivošću i odlučnosti. Sudac može biti strpljiv i promišljen, ali istovremeno i učinkovit, odnosno marljiv i odlučan. Zato u donošenju odluka sudac mora biti smiren, promišljen, njegove odluke ne smiju biti ishitrene jer to često znači da su donijete pod uplivom emocija, a što dovodi u pitanje objektivnost suca. Dužnost je svakog suca pronaći na zakonu i pravilima struke utemeljeno optimalno ravnovjesje između zahtjeva za promptnim i odlučnim postupanjem i zahtjeva za savjesnim postupanjem (strpljivost i promišljenost).

Sudac treba postupati i donositi odluke ustrajno i odlučno, bez obzira na to što bi neki izvan pravni ili izvan zakonski društveni razlozi, najčešće dnevno-političke prirode, upućivali daje u postupanju potrebno određeno taktiziranje ili čak zastajkivanje. Kada postoje zakonski i profesionalno-stručni uvjeti za određeno postupanje ili određenu odluku, to treba biti izvršeno bez oklijevanja, hrabro, jasno, točno i na vrijeme. Strateško odugovlačenje iz razloga koji razumno, na zakonu i na pravilima struke ne mogu biti objašnjeni, mogu stvoriti dojam neodlučnosti kod promatrača (procesnih učesnika i medija), a takav dojam može izazvati sumnju u sučevu neovisnost, samostalnost i nepristranost.

Sucu je dopušteno da, sukladno svojim sposobnostima i interesima, prihvati sudjelovanje u izvansudskim aktivnostima, (sudjelovanje u povjerenstvima za pravosudne ispite, predavanjima i si.), ako se time ne remeti redovito i uredno obnašanje sudačke dužnosti. Takva aktivnost suca može u cjelini unaprijediti funkcioniranje pravosuđa. Međutim treba voditi računa da pretjerivanje s takvim aktivnostima, pogotovo ako se radi o aktivnostima u "radno vrijeme", za koje sudac prima novčanu kompenzaciju, može u javnosti stvoriti dojam

da suci općenito, unatoč velikom broju zaostalih predmeta, više pozornosti posvećuju izvansudskim lukrativnim aktivnostima nego svojem osnovnom poslu.

11. Sloboda udruživanja

Suci imaju pravo osnivati strukovne udruge i sudjelovati u radu tih udruga koje će, radi zaštite i promicanja sudačkog poziva, zastupati njihove interese te štiti njihovu neovisnost i položaj sudbene vlasti.

Ovom odredbom uređeno je pravo sudaca osnivati strukovne udruge i sudjelovati u radu tih udruga. U ostvarivanju ovog prava suci su osnovali Udrugu hrvatskih sudaca koja ima jasno propisana pravila za postupanje sudaca.

Udruživanje sudaca ne smije imati političku konotaciju. Zakonska zabrana članstva u političkim organizacijama, u svjetlu ovog Kodeksa, ne znači samo formalnu zabranu, već i suzdržanje od bilo koje aktivnosti koja predstavlja bilo kakvu političku djelatnost bez obzira na to što sudac nije član političke organizacije. U tom smislu, prisustvovanje skupovima koji imaju političku konotaciju ili političku poruku lako bi moglo biti tumačeno kao iskazivanje podrške ili kao izraz neslaganja sa određenom političkom idejom ili porukom, a što ruši neovisnost i nepristranost suca. Zato bilo kakva politička aktivnost, pa čak i pasivno prisustvovanje političkim skupovima treba izbjegavati.

12. Odnos prema javnosti

Sudac je dužan u javnim istupima promicati ugled sudačkog poziva.

Sucu je zabranjeno iznositi mišljenje o određenim sudskim postupcima koji su u tijeku i o odlukama sudova u tim postupcima.

Sudac može sudjelovati u javnim raspravama o pravu, pravnom sustavu i funkcioniranju pravosuđa.

Kada nastupa u javnosti ili kada komentira društvene pojave putem javnih glasila, pisanih članaka, radio ili televizijskih programa, na javnim skupovima, predavanjima i slično, sudac mora nastojati da njegov nastup bude utemeljen na propisima, a izneseni stavovi i njegovo sveukupno ponašanje u skladu s odredbama ovog Kodeksa.

Sudac treba izbjegavati isticanje svoje osobe te izražavanje svojih stavova i mišljenja tijekom i u povodu postupka, osobito putem medija.

Sudac, kao i svaki drugi građanin, ima pravo javno iznositi svoje mišljenje, ali pri tome mora promicati ugled suda, te neovisnost i nepristranost. Sudac se svojim imenovanjem ne mora odreći svojih političkih, religijskih i drugih uvjerenja, ali u javnom nastupu mora voditi računa o ulozi sudačkog poziva u društvu.

Suci se ne trebaju uključivati u javne političke polemike. Razlog za to je očit. Osnova je sudačkog biti nepristran i objektivan, ali i biti viđen takvim u očima javnosti. Ako sudac stupi u političku arenu, bilo javno izražavajući mišljenje o političkoj temi ili javno kritizirajući druga tijela vlasti (najčešće pojedine ministre ili cijelu vladu), on neće niti u sudnici, rješavajući konkretne predmete, ostavljati dojam nepristranosti, pogotovo ako se radi o predmetima koji su na bilo koji način povezani s njegovim javnim istupima, ili ako se kao stranka pojave osobe iz političkih struktura ili struktura vlasti o kojima se sudac javno izjašnjavao.

Od sudaca se očekuje da se uzdrže od odgovora na javne kritike. Ponekad pojedinci, te članovi izvršne i zakonodavne vlasti javno iznose svoje viđenje o pogreškama i ograničenjima sudaca i njihovih pojedinačnih pravomoćnih odluka, odnosno kritiziraju rad sudaca. Suci se trebaju uzdržati od uvlačenja u javne rasprave o svom radu, jer svojim prihvaćanjem "političke šutnje" ujedno prihvaćaju da neće javno odgovarati na provokativne kritike. Puno je bolji i pametniji način ignorirati skandalozni napad, nego svojim uključivanjem generirati snagu pokrenute "akcije".

Suci pogotovo ne smiju sami u svojim javnim nastupima kritizerski nastupati protiv svojih kolega, pojedinačnih sudskih odluka ili protiv pravosuđa u cjelini. To, naravno, ne znači da trebaju zatvoriti oči na nepravilnosti koje ugrožavaju funkcioniranje pravosuđa. Ako sudac ili predsjednik suda uoče nezakonitosti ili nepravilnosti u radu svojih kolega, na raspolaganju im stoje propisani mehanizmi djelovanja.

Sucu je zabranjeno komentirati postupke u tijeku, neovisno radi li se o predmetu u kojemu se sudac pojavljuje u svojstvu stranke ili sudionika, ili o bilo kojem drugom predmetu u tijeku.

S druge strane postoje pitanja o kojima se sudac može uključiti u javnu diskusiju i iznositi svoje mišljenje o pravosuđu, a to su oni koji se tiču funkcioniranja pravosuđa kao takvog, neovisnosti pravosuđa (uključivši pitanje plaća te drugih prava), osnovnih aspekata pravilnog i poštenog pružanja sudske zaštite, te općenito zaštite osobnog integriteta sudaca.

Posebno se naglašava da sudac, kada nastupa u javnosti ili kada komentira društvene pojave putem javnih glasila, pisanih članaka, radio ili televizijskih programa, na javnim skupovima, predavanjima i slično, mora nastojati da njegov nastup bude utemeljen na propisima, a izneseni stavovi i njegovo sveukupno ponašanje u skladu s odredbama ovog Kodeksa.

Kod svakog javnog nastupa sudac mora voditi računa da njegovo javno izrečeno mišljenje može biti protumačeno kao mišljenje pravosuđa u cjelini, čak i onda kada sudac naglasi da se radi o njegovom osobnom mišljenju.

Sudac je ovlašten sudjelovati u diskusijama o pravu, bilo u edukacijske svrhe ili s ciljem izbjegavanja pogrešnog tumačenja prava. Pri tome mora izbjegavati diskusije koje uključuju političke kontroverze glede (ne)ustavnost nekog propisa. Primjedbe takve vrste mogu biti iznesene od strane suda ili kojega posebnog institucionalnog pravosudnog tijela, a ne od suca pojedinačno. Sudac će pak, ako ocijeni da je zakon koji mora primijeniti u pojedinačnom predmetu protivan Ustavu, podnijeti zahtjev Ustavnom sudu radi ocjene njegove ustavnosti.

13. Odnos prema sucima i zaposlenicima u sudu

Suci su dužni korektno se odnositi prema svim zaposlenicima u sudu.

Suci su dužni međusobno razvijati i održavati dobre kolegijalne odnose i stručnu suradnju.

Sudac je dužan pomagati sudskim savjetnicima u njihovom stručnom usavršavanju.

Sudac je dužan sudačkim vježbenicima omogućiti usavršavanje pravnog znanja u sudskoj praksi, pri čemu treba nastojati da stečena znanja i primjena pravne teorije u praksi budu

temeljiti.

Sudac je dužan kod sudskih savjetnika i sudačkih vježbenika razvijati razinu etičkog ponašanja u skladu s ovim Kodeksom.

Već do sada navedene odlike koje trebaju krasiti svakog suca mogu dati naznaku odnosa i stava koji sudac treba zauzeti prema kolegama i drugim uposlenicima u sudu.

Sudac mora gajiti korektne odnose prema kolegama. To, dakako, ne znači da sudac sa svim kolegama treba biti prijatelj, ali kulturna i civilizirana komunikacija, prožeta međusobnim uvažavanjem, minimum je ispod kojeg kolegijalna komunikacija ne bi trebala ići. To znači da je sudac dužan pružiti pomoć i biti spreman na razgovor o stručnim problemima sa kolegama ili kolegom kad god je to od njega zatraženo i kada je to razumno od njega očekivati i kad je objektivno u mogućnosti takvu pomoć pružiti. Tada komunikacija, a i u svakoj drugoj prilici ne bi smjela biti takva da sudac sebe stavlja u povoljniji položaj od sugovornika ističući svoje zasluge, odluke ili postupanja kao jedino ispravne. Sudac treba izražavati skromnost, u kolegijalnoj komunikaciji ne treba biti isključiv niti sebi i svom postupanju ili odlukama pridavati preveliku važnost.

Kad god je nužno, sudac mora surađivati sa kolegama i drugim uposlenicima suda u pogledu redovnog sudskog poslovanja. Pri tom sudac mora uvažavati i tuđa drugačija mišljenja, ali istovremeno na pristojan i kulturn način dati do znanja uposlenicima suda da su dužni postupiti prema uputi suca kada je ona utemeljena na zakonu, drugom propisu ili ustaljenoj praksi, čak i onda ako uposlenici suda to ne smatraju potrebnim.

Sudac može i mora tražiti od uposlenika suda pridržavanje onih standarda ponašanja kojih se i sam sudac pridržava. Tako on može zahtijevati poštivanje standarda marljivosti, savjesnosti i povjerenja, a istovremeno izbjegavanje pokazivanja predrasuda ili pristranosti kada je riječ o izvršavanju dužnosti koje uposlenici trebaju obaviti. Uvažavajući opće kulturne i civilizirane standarde ponašanja, sudac pri komunikaciji sa uposlenicima suda mora biti strpljiv, ljubazan i dostojanstven. Sudac pri tom ne smije nastupati pokroviteljski i općenito "s visoka".

Niti u jednoj situaciji sudac ne smije biti arogantan, davati neumjesne primjedbe koje su temeljene na nacionalnim, vjerskim, spolnim, rasnim i drugim predrasudama. Sudac mora izbjegavati govorenje u povišenom tonu, suzdržavati se od neprimjerenih komentara. Takvo ponašanje nesumnjivo ruši ugled samog suca, a time i ugled i dostojanstvo sudačke profesije.

Sudački vježbenici i sudski savjetnici su budućnost pravosuđa. Stoga im treba posvetiti posebnu pozornost. Sudac kojemu je godišnjim rasporedom povjeren vježbenik, dužan je, ne zanemarujući osnovni sudački posao, posvetiti vježbeniku pozornost i pružiti mu stručnu pomoć prenoseći nesebično svoje znanje i iskustvo, na način da osposobi vježbenika ne samo za polaganje pravosudnog ispita, nego i za njegovo kvalitetno uključivanje u pravosudni sustav nakon položenog ispita.

Pri tome treba posebnu pozornost posvetiti osposobljavanju vježbenika, ali i sudskih savjetnika, za samostalan i stručan rad, te ih poticati na prihvaćanje i razvijanje onih sustava vrijednosti i pravila ponašanja koja se zahtijevaju i od sudaca.

14. Poštivanje Kodeksa je sudačka obveza.

Svatko ima pravo ukazati na ponašanje suca suprotno odredbama ovog Kodeksa.

Predsjednik sudačkog vijeća suda u kojem sudac na kojeg se pritužba odnosi obnaša dužnost, izložiti će pritužbu sudačkom vijeću.

Sudačko vijeće će sucu omogućiti da se očituje o pritužbi.

Ako sudačko vijeće utvrdi da je pritužba osnovana, donijet će odluku kojom utvrđuje povredu ovog Kodeksa.

Protiv odluke vijeća o povredi ovog Kodeksa sudac ima pravo prigovora u roku od osam dana od dostave odluke. O prigovoru odlučuje Vijeće iz članka 107. stavka 2. Zakona o sudovima, većinom glasova svih članova Vijeća.

Pravomoćna odluka dostavlja se predsjedniku suda u kojem sudac obnaša dužnost.

Odredbe o povredama ovog Kodeksa u primjeni su na kršenja odredaba Kodeksa nastala nakon njegovog stupanja na snagu.

Pravila sadržana u Kodeksu nisu puka preporuka sucima, naprotiv poštivanje Kodeksa je sudačka obveza, a što je ovom odredbom posebno naglašeno. Premda Kodeks sadrži neka načela koja po svojoj prirodi tvore opći sustav vrijednosti, odredbe su uglavnom određene, a obveze sudaca su jasne.

Odluka kojom se utvrđuje povreda Kodeksa je svojevrsno upozorenje sucu na neprimjereno postupanje. Ne radi se dakle, o kažnjavanju suca, niti o njegovoj stegovnoj odgovornosti. Međutim treba imati na umu da opetovano ili grubo kršenje odredaba Kodeksa, pogotovo ako je to učinjeno zbog grube nepažnje, može poprimiti i obilježja stegovnog djela te rezultirati i stegovnom odgovornošću po odredbama Zakona o državnom sudbenom vijeću.

Povredu ovog Kodeksa može počiniti samo sudac (dakle ne i sudski savjetnik, vježbenik ili drugi zaposlenik suda). S druge strane svatko ima pravo ukazati na ponašanje suca suprotno odredbama Kodeksa.

Postupak po pritužbi zbog povrede Kodeksa provodi nadležno sudačko vijeće.

Sudačko vijeće neće postupati po anonimnim pritužbama.

Rad sudačkih vijeća uređen je Poslovníkom o radu sudačkih vijeća, a prema odredbi članka 10. Poslovníka, ako njime nije drugačije određeno, sudačko vijeće postupa uz odgovarajuću primjenu Zakona o općem upravnom postupku (Narodne Novine broj:17/09, nastavno: ZUP).

Stoga će sudačko vijeće provesti postupak povodom pritužbe zbog povrede Kodeksa po pravilima iz članka 14. Kodeksa, uz odgovarajuću primjenu Poslovníka te odredbi ZUP-a.

15. Završne odredbe

Ovaj Kodeks prihvaćen je na sjednici Vijeća predsjednika sudačkih vijeća Republike Hrvatske dana 26. listopada 2006. te je istog dana stupio na snagu, a bit će objavljen u Narodnim novinama.

Kodeks je objavljen u Narodnim novinama broj 131/2006.

Predsjednica sudačkog vijeća

Vrhovnog suda Republike Hrvatske

